

Suomen kielen oppimateriaalia Karjalan tasavallassa ja finskan oppimateriaalia Suomessa viestinnällisen kieltenopetuksen näkökulmasta

Jaana Puskala
Kielipalvelut/Pohjoismaisten kielten laitos
Vaasan yliopisto

Ann-Marie Åkers
Nykysuomen ja kääntämisen laitos
Vaasan yliopisto

I artikeln jämför vi material som producerats inom projektet Suomi vieraana kielenä -opetuksen kehittäminen Karjalan tasavallassa med material som används vid undervisning av finska som det andra inhemska språket. Vi har som syfte att redogöra för hur den kommunikativa synen på språkinlärning kommer till uttryck i dessa två material som producerats i två olika inlärningskulturer.

Avainsanat: suomi vieraana kielenä, suomi toisena kotimaisena kielenä, viestinnällinen kieltenopetus, oppimateriaalit

1 Taustaa

Kolmivuotinen osittain EU-rahoitteinen hanke *Suomi vieraana kielenä -opetuksen kehittäminen Karjalan tasavallassa* päättyi vuoden 2007 lopussa. Tässä Suomen Opetushallituksen ja Karjalan tasavallan opetusministeriön hallinnoimassa hankkeessa toteuttajina olivat Vaasan yliopiston Levón-instituutti ja Karjalan valtiollinen pedagoginen yliopisto ja suomalaisina koordinaattoreina Vaasan yliopiston humanistisen tiedekunnan venäjän kielen lehtori Aila Pesonen, ruotsin kielen lehtori Jaana Puskala ja suomen kielen lehtori Ann-Marie Åkers.

Hankkeen tavoitteena oli kehittää suomi vieraana kielenä -opetusta: laatia uudet opetus suunnitelmat ja niihin perustuvaa oppimateriaalia sekä kouluttaa opettajia ja auttaa heitä verkostoitumaan ja tekemään yhteistyötä. (Katso myös hankkeen verkkosivut osoitteessa suoppi.karelia.ru.) Yksi hankkeen merkittävimpiä saavutuksia on, että suomen kieltä voi nyt Karjalan tasavallan perusopetuksessa opettaa vieraana kielenä.

Hankkeen aikana sekä täydennyskoulutukseen osallistuneet opettajat että erityinen Karjalan tasavallan materiaalityöryhmä tuottivat oppimateriaalia, joka koottiin kaikille hankkeeseen osallistuneille jaettuun kansioon. Suomalaisten koordinaattorien tehtävänä oli tarkistaa materiaalin kieliasu ja kulttuurinen edustavuus. Karjalan tasavallan koordinaattorit tarkistivat materiaalin sisällön, sen vastaavuuden opetussuunnitelmiin ja sopivuuden kullekin luokkatasolle.

Artikkelissa tavoitteenamme on tarkastella hankkeessa tuotettua oppimateriaalia (tässä artikkelissa *Karjala*) suhteessa opetussuunnitelmiin ja verrata sitä Suomessa käytössä olevaan suomi toisena kotimaisena kielenä (tässä artikkelissa *finska*) -oppimateriaaliin. Lähtökohtanamme on viestinnällisen kieltenopetuksen näkemys oppimateriaalin roolista opetuksessa: materiaalien tulisi olla viestinnällistä kielenkäyttöä tukevaa, tehtäväpohjaista ja autenttista (esim. Harjanne 2006a: 80). Tarkastelemme sekä tekstimateriaalia että harjoitusmateriaalia.

Vertailun mahdollistaa se, että molempien maiden opetussuunnitelmissa on tavoitteena viestinnällinen kielitaito ja ne soveltavat Eurooppalaiseen kielten viitekehukseen perustuvia taitotasoja samalla tavoin: kolmen vuoden opiskelun jälkeen keskivertooppilas on tasolla A1, kahdeksan vuoden jälkeen tasolla A2 ja kymmenen vuoden jälkeen tasolla B1 (Karjalan tasavallan opetussuunnitelmat 2006; Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004; Kielitaidon tasojen kuvausasteikko).

Kieltenopetus on viime vuosikymmeninä kehittynyt kieltä koodina käsittelevästä opettajakeskeisestä kielioppi-käännösmentelmästä kohti viestinnällistä oppilakeskeistä kieltenopetusta (ks. esim. Tella & Harjanne 2004). Viestinnällisen kieltenopetuksen keskeiset piirteet esitellään tiivistäen ja kattavasti esimerkiksi Harjanteen (2006a: 80) väitöskirjassa.

Viestinnällisessä kieltenopetuksessa voidaan erottaa vahva ja heikko suuntaus. Vahvassa suuntauksessa kieltä käytetään, jotta sitä opittaisiin, heikossa taas kieltä opiskellaan, jotta sitä opittaisiin käyttämään. (Howatt 1984: 279.) Suomessa kieltenopetus on nykyisin lähempänä heikkoa suuntausta (ks. esim. Martin 2003a: 86–87; Harjanne

2006a: 77). Karjalan tasavallan suomen kielen opetus oli ennen hanketta melko perinteistä ja suomea opetettiin äidinkielenä (ks. luku 2), mutta opetus muuttunee hitaasti viestinnällisempään suuntaan. Tosin opettajan suullisen kielitaidon merkitys on viestinnällisessä kieltenopetuksessa paljon suurempi kuin perinteisessä opetuksessa, mikä saattaa osaltaan hidastaa muutosta (vrt. luku 2).

Viestinnällisen kieltenopetuksen tavoitteena on autenttinen ja mielekäs viestintä, jolloin myös oppimateriaalien on oltava autenttisia ja sisällöllisesti mielekkäitä (esim. Kohonen 1998: 33–34). Lisäksi kielen oppimisessa välttämättömän syötöksen on oltava riittävää ja laadultaan hyvää (Martin 2003a: 83).

Viestinnällisen kieltenopetuksen autenttisuuden ja mielekkyyden tavoite korostuu erityisesti harjoituksissa, sillä oppijan omaa tuotosta pidetään syötöksenä yhtä lailla kuin oppimateriaalin kohdekielistä syötöstä (Martin 2003b: 94–95). Vuorovaikutus kielenoppimistilanteessa edistää oppimista erityisesti merkitysneuvottelujen kautta: oppija havaitsee eroja oman tuotoksensa ja kohdekielisten mallien välillä. Näin oppijan kielen ymmärrettävyys paranee. (Ks. Suni 2008.)

Olemme valinneet tarkasteltavaksi viidennen luokan oppimateriaaliin sisältyvän teeman *Ihminen (Ihmisen ulkonäkö, luonne ja vaatteet* Arhipova 2007 sekä *Ihmisen ulkonäkö ja ominaisuudet* Buddas, Grindgårds & Kullberg 1999/2007: 31–33; Buddas, Grindgårds & Kullberg 1999/2006: 62–67). Karjalan oppimateriaali on otettu käyttöön lukuvuonna 2007–2008. Finskan oppimateriaali on käytössä lukuvuonna 2007–2008 ainakin Mustasaaren kunnan perusopetuksessa.

Karjalan tasavallassa suomen kielen opiskelu alkaa yleensä toisella luokalla, joten valitsemaamme teemaa käsitellään opiskelun neljäntenä vuonna kuuden oppitunnin ajan. Finskassa teemaa käsitellään kolmantena vuonna arviolta neljän oppitunnin ajan. Taitotasotavoitteet ovat käytännössä samat eli Karjalassa A1 kolmannen oppivuoden jälkeen ja finskassa A.1.3 neljännen oppivuoden jälkeen.

2 Hankkeen alkuvaiheen haasteita

Karjalan tasavallan suomen kielen opetus oli hankkeen alkaessa hyvin lähellä sitä kuvaa, jonka Pöyhönen (2004) tutkimuksessaan *Suomen kielen opettajana Venäjällä. Ammatti-identiteetin tulkintoja koulutuksen ja opetuksen murroksessa* antaa. Vallalla oli behavioristinen oppimiskäsitys, jonka mukaan opettaja on tiedon jakaja. Vallitseva näkemys suomen kielestä oli rakennekeskeinen: tärkeintä kielen oppimisessa ja sen opetuksessa oli kielen rakenteiden ja sanaston hallinta. Kääntäminen oli yksi käytetyimmistä opetusmenetelmistä. Vaikka tunneilla käytettiin myös kommunikatiivisia opetusmenetelmiä, niiden tavoitteena oli useimmiten sanaston ja rakenteiden harjoittelu. Suomen kieltä opetettiin enimmäkseen opettajien laatimien tekstien kautta, sillä oppikirjoja oli vähän ja ne olivat metodeiltaan ja sisällöiltään vanhentuneita. Myös oppilaiden esittämät suulliset dialogit pohjautuivat pääosin oppitunneilla käsiteltyihin teksteihin.

Yhtenä haasteena olivat Karjalan tasavallan suomen kielen opetuksen perinteet: suomea oli opetettu äidinkielenomaisesti. Tällöin opetuksessa painotetaan helposti liikaa morfologiaa ja yleensäkin rakenteita (mm. Martin 2003b: 93; Nissilä 2003: 104). Selvän eron tekeminen äidinkielen opetuksen ja toisen kielen opetuksen välillä on siis opetuksen laadun kannalta ensiarvoisen tärkeää (Martin 2003b: 93).

Suuri haaste oli myös opettajien koulutustaustan mutta erityisesti heidän kielitaitonsa heterogeenisuus: osalla opettajista äidinkieli on suomi mutta suurimmalla osalla venäjä. Viestinnällinen kieltenopetus asettaa nimittäin opettajan kielitaidon kovemmalle koe- tukselle kuin perinteinen opetus. Samaten se edellyttää, että opettaja suhtautuu oppilaiden kielivirheisiin paljon suopeammin ja vähemmän osoittelevasti kuin perinteisessä kieltenopetuksessa. (Harjanne 2006a: 91.)

Hankkeen kolmas haaste oli näkemuserot materiaalin laajuudesta ja muodosta. Hankkeen tavoitteissa todetaan, että oppimateriaalia tuotetaan koulutason luokille 2–11 ja yliopiston vuosikursseille 1–5. Opettajien toivomuksena oli tuottaa hankkeen aikana oppikirja tai oppikirjoja eri luokkatasoille, mikä kuvastaa opettajien käsitystä kielen-

oppimisesta enimmäkseen oppikirjojen kautta (Pöyhönen 2004: 236). Tämä ei kuitenkaan ollut mahdollista näin lyhyessä ajassa eikä edes tarkoituksenmukaista. Hankkeen tuloksena syntyneet oppimateriaalikansiot koostuvat useiden laatijoiden tuottamista eri aihealueita käsittelevistä aineistoista, joita voidaan käyttää soveltuvin osin opetuksessa ja uudistaa tarpeen mukaan. Tällaista joustavaa materiaalipankkia ehdottaa myös Aalto (1997: 51). Toisaalta opettajien oppikirjatoiveen ymmärtää, sillä toteaa Pöyhönenkin (2004: 196), että Venäjällä oppiaineeseen, jossa ei ole käytössä oppikirjaa, suhtaudutaan epäillen, jopa kielteisesti.

Hankkeen alkuvaiheen haasteita kuvaa osuvasti tuolloin tuotettu oppimateriaali, *Joulunäytelmä*, josta on lyhyt näyte esimerkissä 1. Oppimateriaalin laatijan kielitaito on selkeästi puutteellinen. Teksti antaa väärän kuvan suomalaisesta adventtiperinteestä, eikä se täytä viestinnällisen kielenopetuksen materiaalin autenttisuudelle asetettuja vaatimuksia.

- (1) *Isä*: Kuunnelkaa. Se on vanha jouluperinne. Joulun aattona täytyy sytyttää kynttilöitä ja niitä on 5. Ensimmäisen kynttilän sytytetään jo marraskuun lopussa, sunnuntaina ja sen nimi on ensimmäinen adventti. Seuravana sunnuntaina sytytetään 2 kynttilää, sen jälkeen 3, sitten 4. Ja tänään Joku on sytyttänyt viiteen kynttilän, koska nyt on Joulun aatto.

3 Karjalan ja finskan tekstimateriaalien vertailua

Karjalan teemakokonaisuudessa on kaksi tekstiä. Ensimmäinen teksti koostuu yhteensä kahdeksasta irrallisesta kysymys-vastausparista (esimerkit 2–5). Toinen teksti kertoo Villen aamutoimista (liite 1). Finskan vastaavassa kokonaisuudessa on myös kaksi tekstiä, Tiinan kirjoittama kirje Nooralle (liite 2) ja Nooran vastauskirje.

Taulukosta 1 käy ilmi, että tekstit ovat lähes samanpituisia ja virkkeet samanmittaisia. Karjalan ja finskan tekstien erona on finskan tekstien selvä keskittyminen opeteltavaan rakenteeseen eli adjektiiviveihin, mikä on tyypillistä oppikirjakielelle. Karjalan teksteissä ei juuri ole esimerkkejä adjektiivin komparatiivista, jonka piti kuitenkin olla teeman yksi keskeinen rakenne. Toinen ero on, että finskan oppikirjassa jokaiseen tekstiin liittyy lyhyt sanasto. Karjalassa taas jokainen teksti on tarkoitus kääntää oppitunnilla

venäjäksi ja oppilaiden on tarkoitus kirjoittaa uudet sanat sanavihkoihinsa suomeksi ja venäjäksi.

Taulukko 1. Karjalan ja finskan ihmistä käsittelevän teeman tekstimateriaalit lukuina.

	Karjala		Finska	
	kysymys + vastaus	kertomus	kirje 1	kirje 2
sanoja	95	113	118	112
virkeitä	25	16	21	21
sanoja/virke	4	7	6	5
adjektiiveja	8	1	13	11
– positiivi + komparatiivi	6 + 2	1 + 0	13 + 0	11 + 0
sanasto	ei	ei	suomi-ruotsi	

Karjalan tekstejä leimaa toisaalta teemaan keskittyminen, toisaalta pyrkimys viestinnällisyyteen. Esimerkkien 2–5 vuoropuhelu ei ole autenttinen kokonaisuus. Kysymys-vastauspareista vain muutama on sellainen, joka sopii luontevasti suomalaisen 11-vuotiaan suuhun. Tällaisia autenttisia repliikkejä ovat esimerkkien 2 ja 5 kysymykset ja myös esimerkin 5 vastaus. Esimerkin 2 vastauksen adjektiivit *solakka* ja *keskipituinen* sekä rakenne *olla jotakin lyhyempi* puhekielessä tavallisemman *olla lyhyempi kuin joku* sijaan ovat epäluontevaa replikointia. Tuskin kukaan varhaisteini kiinnittää myöskään huomiota ystävänsä siskon ääneen (esimerkki 4) tai hänen vaarinsa parrakkuuteen (esimerkki 3).

- (2) - Kuinka pitkä Elina on?
- Hän on minua lyhyempi. Elina on keskipituinen. Hän näyttää solakalta.
- (3) - Onko vaarillasi parta?
- Kyllä. Hänellä on parta ja viikset.
- (4) - Millainen ääni siskollasi on?
- Hänellä on matala ääni.
- (5) - Oletko oikea- vai vasenkätinen?
- Olen vasuri.

Isovanhempien näkyvä rooli Karjalan teksteissä saattaa liittyä myös yhteiskuntien kulttuurieroihin. Karjalassa isovanhemmat lienevät edelleen keskeinen osa jokapäiväistä elämää toisin kuin Suomessa, missä sukupolvet eivät enää ole tekemisissä päivittäin. Lisäksi oppimateriaalin laatija on todennäköisesti pyrkinyt sisällyttämään tekstiin

substantiivit *parta* ja *viikset*, jotka sisältyvät opetussuunnitelman teeman *Ihminen* keskeiseen sanastoon.

Karjalan teksteistä toinen, Villen aamutoimista kertova teksti (liite 1) on tyypillinen opetustarkoitukseen kirjoitettu teksti, joka on sisällöltään paikoin yllättävä. Kuka 11-vuotias voimistelee nykyään ensi töikseen pari minuuttia tuuletusikkunan ääressä, pesee korvansa – ja vieläpä hyvin? Osa verbilausekkeista, esimerkiksi *käyttää vaatteita, ottaa sateenvarjo käteen, ottaa pyjama päältään*, on epätyypillisiä. Todennäköisesti monet näistä esiintyvät tekstissä, koska tavoitteissa mainitaan rakenteen '*ottaa päältä, laittaa päälle*' harjoittelu.

Finskan molemmat tekstimateriaalit (teksti 1, liite 2) ovat autenttisen tuntuista ja mielekkäitä, ainakin tytöille. Niissä 11-vuotiaat tytöt kuvailevat perhettään, harrastuksiaan ja ominaisuuksiaan aidon tuntuisesti. Tekstit tarjoavat oppilaille autenttisen kirjeen mallin.

4 Karjalan ja finskan harjoitusmateriaalien vertailua

Karjalan teemakokonaisuuteen sisältyy kaikkiaan 31 harjoitustehtävää. Niistä 20 on selvästi suullisia harjoituksia. Finskan kokonaisuudessa on 16 tehtävää, joista vain kaksi on selvästi suullista.

Taulukko 2. Karjalan ja finskan ihmistä käsittelevän teeman harjoitusmateriaalit lukuina.

	Karjala	Finska
Harjoitustehtäviä yhteensä	31	16
- suullisia	20	2
- kirjallisia	8	12
- sekä suullisia että kirjallisia	0	1
- epäselviä	3	1

Suullisten harjoitusten vähyys finskassa on yllättävää, sillä finskan opetussuunnitelmat ja oppimistavoitteet perustuvat samalla tavoin viestinnällisiin kielenoppimisteorioihin kuin Karjalan tasavallan suomi vieraana kielenä -oppiaineen opetussuunnitelmat (ks.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004 ja Karjalan tasavallan opetussuunnitelmat 2006). Karjalan oppimateriaalin suullisten harjoitusten runsaus osoittaa materiaalin laatijan sisäistäneen uusien opetussuunnitelmien viestinnällisyyden vaatimukset.

Seuraavaksi esittelemme kaksi esimerkkiä oppimateriaalien suullisista harjoituksista. Esimerkki 6 on Karjalan harjoitusmateriaalista, esimerkki 7 finskan materiaalista.

- (6) Tilanne: olemme poliisilaitoksella. On tapahtunut ryöstö, ja poliisi epäilee, että kuvassa oleva henkilö on syyllinen. Poliisi näyttää naisen kuvaa ja esittää kysymyksiä.

*Millaiset kasvot naisella on?
Millainen tukka hänellä on?
Minkä väriset hiukset hänellä on?
Millaiset silmät hänellä on?
Minkä väriset silmät hänellä on?
Millaiset kulmakarvat (huulet, korvat, posket, hampaat) hänellä on?*

Yksi oppilas on poliisin roolissa ja tekee samoja kysymyksiä oppilaille miehen kuvaa käyttäen.

- (7) Mikä on sinun lempiaineesi, lempiruokasi ja lempivärisi? Haastatele luokkatovereitasi.

Esimerkin 6 viestinnällinen harjoitus on jakson alusta, ja sen tarkoituksena on palauttaa mieliin oppilaiden jo ennestään osaamaa sanastoa. Tehtävä pyrkii simuloimaan autenttista tilannetta mutta on hieman outoa, että oppijalle näytetään kuvaa, josta sitten esitetään kysymyksiä. Esimerkin 7 niin ikään viestinnällinen harjoitustehtävä kertaa sekä aiemmin opittua sanastoa että teemaan liittyvää uutta sanastoa. Tehtävä harjoituttaa suullista ilmaisua, mutta siihen liittyy myös yksinkertainen kaavake, johon oppilas kirjoittaa luokkatovereidensa vastaukset.

Sekä Karjalan että finskan suulliset harjoitustehtävät ovat sisällöltään ja tyyppeinä siinänsä relevantteja ja lienevät oppilaista mielekkäitä ja kiinnostavia, mutta ne edustavat rekisteriltään vain huolitellun yleiskielen normeja, kuten kaikki tarkastelemamme tekstimateriaalit ja harjoitustehtävät. Jos kielenoppimisen tavoitteena on kyky kommunikoida ”aitoon elämään” liittyvissä tilanteissa suomenkielisen puhujan kanssa, tulisi teksteissä ja harjoituksissa käytettyihin rekistereihin kiinnittää huomiota. Suomen kirja-kieli ja puhekieli eroavat paljon toisistaan äänne- ja muoto-opillisesti, sanastollisesti

sekä lauseopillisesti (ks. esim. Rintala 1991: 206–207). Lisäksi suomalaisten puhuma kieli eroaa erityisen paljon yksinkertaistetusta oppikirjakielestä (Aalto 1997: 48). Useat kielen tutkijat ja opettajat kysyvätkin, mitä kielen rekisteriä kielenoppijalle tulisi opettaa (Mátyás 1999: 32), miten laajasti ja missä oppimisen vaiheessa.

Esimerkit 8 ja 9 esittelevät materiaaleihin sisältyviä kirjallisia harjoituksia. Esimerkki 8 on Karjalan oppimateriaalista ja esimerkki 9 finskan materiaalista.

- (8) Malli Ystävälläni on ... hiukset kuin minulla. Ystävälläni on lyhyemmät hiukset kuin minulla
- a) Vaarillani ei ole ...
 - b) Kissalla on ...
 - c) Minä olen ...
 - d) Pekka on 188 senttiä pitkä ja hän painaa 105 kiloa. Hän on ...
 - e) Veljeni ... 42 kiloa.

viikset, keskipituinen, partaa, painaa, kookas

- (9) Täydennä sopiva adjektiivi. Fyll i ett lämpligt adjektiv.

_____ <u>hidas</u> _____ kilpikonna	6. _____ hevonen
1. _____ omena	7. _____ susi
2. _____ kirsikka	8. _____ sukat
3. _____ hämähäkki	

Esimerkki 8 sisältää tekstimateriaaliin läheisesti liittyvän harjoituksen alkuosan (vrt. esimerkit 2–5). Siinä lisätään mekaanisesti harjoituksen lopussa annetut sanat lauseisiin. Finskan harjoituksista suurin osa liittyy esimerkin 9 harjoituksen tapaan adjektiiveihin, mutta mukana on myös harjoituksia, joissa kerrataan tai opetellaan omistusliitteen käyttöä ja verbien teemamuotoja. Harjoitustehtävät ovat mekaanisia, irrallaan kontekstista ja mukailevat esimerkiksi Aallon (1997: 49) esittelemää lineaarista oppimiskäsitystä: lähdetään oletetusta helposta lingvistisestä yksiköstä, joka ensin esitellään ja sitten sääntöjä sovelletaan käytäntöön. Tehtävät ovat siis lähinnä drillityyppistä kvasi-viestintää (ks. Harjanne 2006b: 26).

5 Lopuksi

Sekä Karjalan että finskan oppimateriaaleissa on todella paljon hyvää, mutta kummassakin on myös kehittämisen varaa.

Finskan tekstimateriaali on huomattavasti autenttisempaa ja oppilaiden ikään sopivampaa kuin Karjalan materiaali. Finskan tekstit tarjoavat oppilaille luontevan yhden tekstilajin (kirjeen) mallin. Karjalan tekstit pyrkivät viestinnällisyyteen mutta ne ovat sisällöltään hajanaisia ja kieleltään paikoin epäluontevia. Tekstilajiltaan ne ovat oppikirjatekstejä.

Karjalan oppimateriaalin kulttuurisidonnaisuutta tulisi kehittää edelleen. Nyt kyseessä on hybridi, jossa Venäjän käytänteitä on puettu suomenkieliseen asuun. Lähtökohdaksi tulisi ottaa suomalainen yhteiskunta, mutta kuitenkin siten, että venäläisoppilaalle oudot kulttuurisidonnaiset ilmiöt, kuten esimerkiksi suomalainen koulun alkamisajankohta, selitetään tekstissä (ks. Milovidova 1999: 67). Finskan oppimateriaalissa tällaisia seikkoja ei tarvitse erikseen ottaa huomioon, sillä oppijoiden kulttuuristausta on sama.

Pyrkimys viestinnällisyyteen näkyy selvemmin Karjalan harjoitusmateriaalissa. Finskan materiaali painottuu kokonaisuutena kirjalliseen harjoitteluun ja melko mekaanisiin tehtäviin. Tämä on toisaalta luonnollista, sillä finskan oppikirjat ovat valmistuneet vuonna 1999 eli ennen uusia opetussuunnitelmia, kun taas Karjalan oppimateriaali on vuodelta 2007.

Kummatkin harjoitusmateriaalit tarjoavat vain huolitellun yleiskielen mallin. Onkin syytä miettiä, missä vaiheessa oppijoille esitellään kielen eri variaatioita autenttisen materiaalin välityksellä. Tämä on tärkeää etenkin Karjalassa, jossa suomen kieltä opetteleva ei voi juurikaan kuulla ja käyttää kieltä luokkahuoneen ulkopuolella.

Finskan harjoitusmateriaali keskittyy muutaman keskeisen asian harjoitteluun. Karjalan materiaali on hajanaista, ja siitä heijastuu tietynlainen tottumattomuus oppimateriaalin laatimisessa sekä hankkeen tiukka aikataulu. Oppimateriaalin tuottaminen vaatii

tunnetusti paljon aikaa ja kypsyttelyä, mutta hankkeessa suurin osa oppimateriaalista valmistui vasta viimeisen vuoden keväällä, minkä takia sen hiomiseen jäi valitettavan vähän aikaa.

Opettajakeskeisten menetelmien nopea muuttaminen oppilaskeskeisiksi, viestinnällisiksi on vaikeaa, ja kuten Aalto (1997: 48) toteaa, viestinnällisten periaatteiden tuominen kielioppiharjoituksiin on hyvin hidaskäyttöprosessi. Tässä on sekä Karjalan että finskan oppimateriaalien laatijoilla työsarkaa!

Kirjallisuus

- Aalto, E. (1997). Oppimateriaalien muuttuvat oppimiskäsitykset. Teoksessa: *Kielisillan rakentajat*, 46–51. Helsinki: Edita.
- Arhipova, N. (2007). Ihmisen ulkonäkö, luonne ja vaatteet. Julkaisematon oppimateriaali. Sisältyy Opetushallituksesta saatavana olevaan oppimateriaaliansioon.
- Buddas, Grindgärds & Kullberg (1999/2007). *Kaikki mukaan. C textbok*. Espoo: Schildts.
- Buddas, Grindgärds & Kullberg (1999/2006). *Kaikki mukaan. C övningsbok*. Helsinki: Schildts.
- Harjanne, P. (2006a). ”Mut ei tää oo hei midsommarista!” – ruotsin kielen viestinnällinen suullinen harjoittelu yhteistoiminnallisten skeema- ja elaborointitehtävien avulla. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Harjanne, P. (2006b). *Viestinnällinen kielenopetus ja harjoittelu*. [online]. [lainattu 11.8.2008]. Saatavilla: <http://www.helsinki.fi/~tella/cltph.pdf>
- Howatt, A. (1984). *A History of English Language Teaching*. Oxford: Oxford University Press.
- Karjalan tasavallan opetussuunnitelmat 2006. [online]. [lainattu 2.4.2008]. Saatavilla: <http://suoppi.karelia.ru/fin/programs.html>
- Kielitaidon tasojen kuvausasteikko. [online]. [lainattu 2.4.2008]. Saatavilla: www.oph.fi
- Kohonen, V. (1998). Kielenopetus kielikasvatuksena. Teoksessa: *Kokemuksellisen kielenopetuksen jäljillä*. Tampereen yliopiston opettajankoulutuslaitoksen julkaisuja A14, 25–48. Toim. P. Kaikkonen & V. Kohonen. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Martin, M. (2003a). Kieli on kuin lammikko – johdatusta toisen kielen oppimiseen. Teoksessa: *Suolla suomea. Perustietoa maahanmuuttajien suomen kielen opettajille*, 75–90. Toim. L. Nissilä, H. Vaarala & M. Martin. Äidinkielen opettajain liiton vuosikirja XLVII.
- Martin, M. (2003b). Kieliopillisesta kuvauksesta oppimistehtäväksi. Teoksessa: *Suolla suomea. Perustietoa maahanmuuttajien suomen kielen opettajille*, 91–102. Toim. L. Nissilä, H. Vaarala & M. Martin. Äidinkielen opettajain liiton vuosikirja XLVII.
- Mátyás, E. (1999). Suomi toisena kielenä – alan historiaa ja nykypäivää. Teoksessa: *Yhdeksän tutkielmaa suomesta toisena ja vieraana kielenä*, 19–37. Toim. M. Martin & K. Voionmaa. Suomen kielen laitoksen julkaisuja 40. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Milovidova, O. (1999). Mitä suomea opetetaan Pietarissa? Teoksessa: *Yhdeksän tutkielmaa suomesta toisena ja vieraana kielenä*, 61–79. Toim. M. Martin & K. Voionmaa. Suomen kielen laitoksen julkaisuja 40. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Nissilä, L. (2003). S2-opetuksen didaktiikka Teoksessa: *Suolla suomea. Perustietoa maahanmuuttajien suomen kielen opettajille*, 103–114. Toim. L. Nissilä, H. Vaarala & M. Martin. Äidinkielen opettajain liiton vuosikirja XLVII.
- Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004*. [online]. [lainattu 2.4.2008]. Saatavilla: www.oph.fi
- Pöyhönen, S. (2004). *Suomen kielen opettajana Venäjällä. Ammatti-identiteetin tulkintoja koulutuksen ja opetuksen murroksessa*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.
- Rintala, P. (1991). Tyyliopin perusteita. Teoksessa: *Nyky-suomen käsikirja*, 205–228. Toim. O. Ikola. Jyväskylä: Weilin & Göös.

*Suomen kielen oppimateriaalia Karjalan tasavallassa ja finskan oppimateriaalia
Suomessa viestinnällisen kieltenopetuksen näkökulmasta*

- Suni, M. (2008). *Toista kieltä vuorovaikutuksessa. Kielellisten resurssien jakaminen toisen kielen omaksumisen alkuvaiheessa*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Tella, S. & P. Harjanne (2004). Kielididaktiikan nykypainotuksia. [online]. [lainattu 2.4.2008]. Saatavilla: <http://www.helsinki.fi/~tella/tellaharjannedv04.pdf>

Liite 1

Karjalan tasavallan tekstimateriaalit, teksti 2

On aamu. Kello on 7. Ville herää. Hän nousee sängystä ja avaa tuuletusikkunan. Ville voimistelee pari minuuttia. Sitten hän pesee hampaansa; korvansa ja kasvonsa hyvin. Sen jälkeen hän vaihtaa vaatteita. Ville ottaa pyjaman päältänsä ja panee paidan päälleen, housut ja sukat jalkaan. Hän panee kaksi värikynää penaaliin, vaihtaa oppikirjoja, laittaa vihkot ja päiväkirjan reppuun. Sitten hän menee keittiöön. Tavallisesti hän syö kananmunan, pari voileipää ja juo kupillisen teetä. Hänen äitinsä antaa hänelle omenan mukaan. Ville katsoo ikkunasta ulos ja päättää, mitä vaatteita hän käyttää tänään. Ulkona on pilvistä ja sataa vettä. Ville riisuu tossut ja panee kengät jalkaan, pukee takin päälle ja pipon päähän. Hän ottaa sateenvarjon käteen, laittaa repun selkään ja lähtee kouluun. Arhipova (2007)

Liite 2

Finskan tekstimateriaalit, teksti 1

Hei Noora!

Minä olen 11 vuotta vanha. Minulla on suora, tumma tukka ja ruskeat silmät. Meidän perheessämme kaikilla on silmälasit. Isällä on vaalea tukka, ja äidillä on tumma tukka. Isosiskollani on myös tumma tukka. Meillä on kissa, jonka nimi on Essi. Se on lihava ja laiska.

Minä kuuntelen joka päivä musiikkia ja luen paljon kirjoja. Olen mukana kirjakerhossa. Sieltä saan kerran kuukaudessa uuden kirjan. Talvella minä laskettelen.

Minä olen usein iloinen ja nauran paljon. Jos joskus olen huonolla tuulella, kuuntelen musiikkia ja hetkessä olen taas hyvällä tuulella.

Minä en ole koskaan pitkävihainen. Minulla on kaksi todella hyvää ystävää. Koulussa minä pidän voimistelusta ja englannista. Minä en pidä historiasta. Kerron sinulle enemmän itsestäni seuraavassa kirjeessä. Kirjoita pian!

Terveisin Tiina

Buddas, Grindgårds & Kullberg (1999/2007: 31)